

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI-4101-023-09/2014
P/14/124

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/124 – Skuteczność przyjętych procedur i podejmowanych działań w celu ograniczenia prawdopodobieństwa wystąpienia w Polsce afrykańskiego pomoru świń
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Andrzej Juchnicki, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 91481 z dnia 8 października 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Białymstoku („WIW”), ul. Zwycięstwa 26A, 15-959 Białystok
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Pilawa, Podlaski Wojewódzki Lekarz Weterynarii („PWLW”)

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, działania WIW podejmowane od 1 stycznia do 30 września 2014 r. w celu zabezpieczenia Polski przed wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń („ASF”) i ograniczania skutków tej choroby na terenie powiatów białostockiego i sokólskiego.

W okresie objętym kontrolą PWLW uzgadniał z Głównym Lekarzem Weterynarii („GLW”) procedury na wypadek wystąpienia ASF, przekazywał Powiatowym Lekarzom Weterynarii („PLW”) dyspozycje i zalecenia GLW, zaś pracownicy WIW kontrolowali w powiatowych inspektoratach weterynarii („PIW”) realizację zadań związanych z zapobieganiem ASF. Bezzwłocznie podjęto też działania zapobiegawcze po stwierdzeniu wystąpienia ASF u dzików i świń, co przyczyniło się do nierozprzestrzenienia wirusa tej choroby na inne gospodarstwa trzody chlewnej. Nadzór nad działaniami PLW nie zawsze był jednak właściwy. Od PLW nie wyegzekwowano bowiem przeprowadzenia – zaleconej w maju 2014 roku przez GLW – perlustracji we wszystkich gospodarstwach trzody chlewnej na obszarze objętym ograniczeniami oraz nie porównano niektórych danych dotyczących pogłowia świń uzyskanych w trakcie kontroli gospodarstw trzody chlewnej z danymi Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa („ARiMR”). W konsekwencji ARiMR nie posiadała rzetelnych danych o liczbie stad i świń na obszarze objętym ograniczeniami i ochronnym. Najwyższa Izba Kontroli zwraca też uwagę, że na skuteczność zabezpieczenia Polski przed ASF – oprócz rzetelnego wypełniania obowiązków przez pracowników Inspekcji Weterynaryjnej i urzędowych lekarzy weterynarii – istotny wpływ ma egzekwowanie od hodowców trzody chlewnej i myśliwych wywiązywania się z wprowadzonych nakazów i zakazów. Tymczasem wystąpiły przypadki pozyskania przez myśliwych dzików na użytek własny (w tym wywożenia ich poza obszar objęty ograniczeniami) i nieprzekazywanie ich do punktu skupu dziczyzny lub innego zakładu, w którym mogą być przechowywane tusze i skóry dzików, a także bez pobrania od nich próbek do badań laboratoryjnych w kierunku ASF. Z kolei z kontroli przeprowadzonej przez NIK w PIW wynika, że hodowcy nie zawsze informowali PIW o wszystkich przypadkach padnięć świń i ich przemieszczaniach, nie wywiązywali się z obowiązków dotyczących identyfikacji i rejestracji trzody chlewnej oraz lekceważyli wymogi bioasekuracji gospodarstw.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zabezpieczenie Polski przed wystąpieniem ASF

1.1. Na realizację „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie”², WIW wydatkował od 1 stycznia do 30 września 2014 r. 1.354 tys. zł, w tym na pokrycie potrzeb w strefie IA – 1.287 tys. zł (95,0%), w strefie IB – 63 tys. zł (4,7%), a w strefie II – 4 tys. zł (0,3%). Najwyższe wydatki we wszystkich strefach poniesiono na badania PCR³ (odpowiednio 900 tys. zł, 57 tys. zł i 3 tys. zł, tj. 69,9%, 90,5% i 75,0% wydatków ogółem w poszczególnych strefach), badania Elisa⁴ (185 tys. zł w strefie IA i 4 tys. zł w strefie IB, tj. 14,4% i 6,3%) oraz dojazdy i pobranie próbek do tych badań (65,0 tys. zł, 2 tys. zł i 1 tys. zł, tj. 5,0%, 3,2% i 25,0%).

(dowód: akta kontroli str. 3-4)

Do 30 września 2014 r. WIW nie przeprowadzał kontroli realizacji przez PLW Programu na 2014 rok, w tym środków wydatkowanych w ramach tego Programu. PWLW wyjaśnił, że działania określone w Programie na 2014 rok – realizowane przez PLW – podlegały bieżącemu nadzorowi na poziomie WIW. W odniesieniu do celów Programu polegały one na:

- bieżącej weryfikacji badań próbek z terenu województwa podlaskiego pobieranych od dzików padłych, odstrzelonych oraz próbek pobieranych od świń – zgodnie z zasadami określonymi dla stref: IA, IB i II oraz zgodnie z analizą ryzyka,
- sprawdzaniu i weryfikowaniu danych przekazywanych przez PLW w raportach dobowych i tygodniowych, w tym dotyczących m.in.:
 - padłych dzików (okoliczności zdarzenia, podejmowane czynności, wyniki badań laboratoryjnych),
 - liczby pobranych próbek od świń w obszarze objętym ograniczeniami, w tym od świń poddawanych ubojowi na użytek własny,
 - liczby wydanych pozwoleń na polowania na dziki,
- weryfikacji działań PLW na obszarach wokół stwierdzanych przypadków ASF u dzików (przeglądy gospodarstw, oględziny i znakowanie świń, ewidencja świń, ewentualnie pobieranie próbek),
- weryfikacji i organizowaniu za pośrednictwem PLW działań związanych z kampanią informacyjną dla rolników, podmiotów związanych z rolnictwem oraz dla społeczeństwa na obszarze województwa podlaskiego,
- sprawdzaniu realizacji czynności z zakresu przestrzegania zasad bioasekuracji na drogowych przejściach granicznych. (dowód: akta kontroli str. 8-11, 573-581)

1.2. Plan gotowości zwalczania ASF na poziomie województwa podlaskiego (zwany dalej „Planem gotowości”) został 9 listopada 2010 r. przyjęty przez PWLW i 14 lutego 2011 r. zatwierdzony przez GLW. Zawierał on elementy określone w art. 54 ust. 2 pkt 1-7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt⁵, w tym m.in.: strukturę i organizację wojewódzkiego zespołu kryzysowego, zadania dotyczące zwalczania ASF oraz organy, jednostki i podmioty odpowiedzialne za realizację tych zadań, zasady organizacji szkoleń pracowników Inspekcji Weterynaryjnej oraz innych jednostek i podmiotów, a także opis sposobu i zakresu opracowania oraz przekazywania informacji. (dowód: akta kontroli str. 12-27)

Stosownie do ustaleń Planu gotowości:

² Program został wprowadzony do realizacji zaleceniem Głównego Lekarza Weterynarii z 15 stycznia 2014 r. (wersja Programu Rev.4-13.012014) i zatwierdzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie wprowadzenia programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2014 r. poz. 996), zwany dalej „Programem na 2014 rok”.

³ Badanie wirusologiczne (molekularne) – wykrywanie obecności materiału genetycznego wirusa ASF w próbkach surowicy / krwi i/lub wycinkach świń i / lub dzików.

⁴ Badanie serologiczne – wykrywanie obecności przeciwciał w próbkach surowicy / krwi świń i / lub dzików.

⁵ Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342 ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o ochronie zdrowia zwierząt”.

- zarządzeniami z 8 maja 2013 r.⁶ i 21 lipca 2014 r.⁷ PWLW powołał trzyosobowy Wojewódzki Zespół Kryzysowy („WZK”) oraz: trzyosobowy Zespół organizacji, nadzoru, kontroli, BHP i dobrostanu zwierząt, czteroosobowy Zespół analizy zagrożeń, a także ośmioosobowy Zespół ekspertów,
- z związku ze stwierdzeniem pierwszego przypadku ASF u dzików na terenie gminy Szudziałowo (o czym szerzej w pkt 1.3 wystąpienia), 17 lutego 2014 r. PWLW aktywował Wojewódzki Zespół Kryzysowy („WZK”) oraz Zespoły organizacji, nadzoru, kontroli, BHP i dobrostanu zwierząt oraz analizy zagrożeń (w ich skład wchodził pracownicy PIW). Na zebraniu zorganizowanym w dniu aktywacji omówiono aktualną sytuację epizootyczną, a działania członków poszczególnych Zespołów polegały na bieżącym konsultowaniu spraw związanych z ASF i uczestnictwie w spotkaniach organizowanych w celu ustalenia zasad przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się wirusa ASF (m.in. na posiedzeniach Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego przy Wojewodzie Podlaskim).

(dowód: akta kontroli str. 28-42)

1.3. Przed stwierdzeniem ASF na terenie województwa podlaskiego (17 lutego 2014 r.), PWLW podejmował działania mające na celu zapobieżeniu wystąpienia tej choroby. Między innymi:

- w czerwcu i sierpniu 2013 roku przekazał PLW ulotki z informacjami dla hodowców trzody chlewnej na temat zagrożenia wynikającego z ASF i działań, jakie należy podejmować w wyniku podejrzenia wystąpienia tej choroby,
- w sierpniu i listopadzie 2013 roku przekazał PLW, kołom łowieckim oraz innym podmiotom (m.in. Podlaskiej Izbie Rolniczej, czterem parkom narodowym z terenu województwa podlaskiego, Północno–Wschodniej Izbie Lekarsko–Weterynaryjnej) informację o podpisaniu przez Wojewodę Podlaskiego rozporządzeń nr 1/2013 z dnia 8 sierpnia 2013 r.⁸ i nr 2/2013 z dnia 5 listopada 2013 r.⁹ w sprawie zarządzenia środków w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terytorium Białorusi i możliwości jego przeniesienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- we wrześniu 2013 roku przesłał powiatowym lekarzom weterynarii zalecenia GLW dotyczące: 1/ rzetelnego prowadzenia rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną oraz bieżącą aktualizację rejestrów zawierających dane o pogłowie świń w rozbiciu na lochy, warchlaki i tuczniki, 2/ pobierania próbek do badań na obecność wirusa ASF w przypadkach określonych w rozporządzeniu nr 1/2003 Wojewody Podlaskiego (tj. przy odsetku padnięć w stadzie powyżej: prosięta – 20%, warchlaki – 10%, tuczniki – 5%),
- w styczniu 2014 roku przekazał PLW polecenie GLW dotyczące: 1/ niezwłocznego wdrożenia na terenie powiatów: augustowskiego, białostockiego, bielskiego, hajnowskiego, monieckiego, sejneńskiego, siemiatyckiego, sokólskiego, suwalskiego oraz miast Białystok i Suwałk (strefa I) działań określonych w pkt 3.2 „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażenia wirusem wywołującym afrykański pomór świń oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej” (wersja Rev.4-13.01.2014), które wskazywały zasady pobierania od świń próbek do badań w kierunku wykrycia ASF,
- w lutym 2014 roku: 1/ zobligował PLW do przesyłania do 10-go dnia następnego miesiąca danych za poprzedni miesiąc, dotyczących ilości próbek pobranych do badania w kierunku ASF, 2/ przekazał PLW polecenie GLW dotyczące zastosowania na terenie powiatów: grajewskiego, kolneńskiego, łomżyńskiego, wysokomazowieckiego i zambrowskiego (strefa II) działań określonych w pkt 3. 2 ww. Programu (w wersji Rev.5-10.02.2014).

(dowód: akta kontroli str. 43-52,65-140)

W 2013 i 2014 roku PWLW otrzymał informacje o naruszeniu przez ośmiu myśliwych wymogów określonych w rozporządzeniu nr 1/2013 Wojewody Podlaskiego i w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie środków podejmowanych w związku

⁶ Zarządzenie nr 6/2013 w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu Kryzysowego przy Podlaskim Wojewódzkim Lekarzu Weterynarii, obowiązujące od 9 maja 2013 r. do 21 lipca 2014 r.

⁷ Zarządzenie nr 8/2014 w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu Kryzysowego przy Podlaskim Wojewódzkim Lekarzu Weterynarii, obowiązujące od 21 lipca 2014 r.

⁸ Dz. Urz. Woj. Podl., poz. 3184. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem nr 1/2003 Wojewody Podlaskiego”.

⁹ Dz. Urz. Woj. Podl., poz. 3845. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem nr 2/2003 Wojewody Podlaskiego”.

z wystąpieniem u dzików afrykańskiego pomoru świń¹⁰, poprzez pozyskanie dzików na użytek własny i nieprzekazywanie ich do punktu skupu dziczyzny lub innego zakładu w którym mogą być przechowywane tusze i skóry dzików, a także bez pobrania od nich próbek do badań laboratoryjnych. Przypadki te dotyczyły: 1/ dwóch dzików odstrzelonych 14 sierpnia 2013 r. na terenie obwodu łowieckiego nr 104 (gmina Białystok i Sokółka), 2/ dzika pozyskanego 24 sierpnia 2013 r. w gminie Czarna Białostocka (powiat białostocki), 3/ czterech dzików pozyskanych od 1 do 22 września 2013 r. na terenie powiatu siemiatyckiego, 4/ dzika odstrzelonego 17 lipca 2014 r. w gminie Gródek (powiat białostocki), który został przewieziony do Poznania. We wszystkich przypadkach PWLW przekazał sprawy do wyjaśnienia PLW właściwym ze względu na miejsce odstrzału dzików i otrzymał informacje o skierowaniu zawiadomień do prokuratury. (dowód: akta kontroli str.141-156)

Zdaniem NIK, nieprzestrzeganie przez myśliwych wymogów dotyczących pobierania próbek od odstrzelonych dzików, zwiększa prawdopodobieństwo rozprzestrzenienia wirusa ASF.

W związku z potwierdzeniem w dniach 17 i 18 lutego 2014 r. dwóch pierwszych przypadków ASF u dzików na terenie gmin Szudziałowo i Krynki w powiecie sokólskim, PWLW podjął działania w celu wprowadzenia środków prawnych z zakresu zwalczania ASF na obszarach wymienionych w decyzji wykonawczej Komisji 204/100/UE z dnia 18 lutego 2014 r. dotyczącej niektórych tymczasowych środków ochronnych w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w Polsce¹¹:

- 18 lutego 2014 r. uzgodnił z GLW treść rozporządzenia nr 1/2014, przygotowanego przez PLW w Sokółce, w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń na terenie Gminy Szudziałowo oraz Miasta i Gminy Krynki¹², a 19 lutego 2014 r. treść rozporządzenia nr 2/2014 PLW w Sokółce zmieniającego poprzednie rozporządzenie w tej sprawie¹³,
- 20 lutego 2014 r. przesłał Wojewodzie Podlaskiemu – uzgodniony z GLW¹⁴ – projekt rozporządzenia w sprawie zarządzenia środków w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu,
- 27 i 28 lutego 2014 r. przesłał Wojewodzie Podlaskiemu projekt rozporządzenia uchylającego wcześniejsze rozporządzenie argumentując, że 28 lutego 2014 r. zostało opublikowane rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem u dzików afrykańskiego pomoru świń¹⁵, które pokrywa się z przepisami rozporządzenia Wojewody Podlaskiego.

(dowód: akta kontroli str. 157-168)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność PWLW w badanym obszarze.

2. Działania WIW po stwierdzeniu wirusa ASF na terenie Polski

Opis stanu
faktycznego

2.1. Informacja o podejrzeniu wystąpienia ASF u pierwszego dzika na terenie województwa podlaskiego wpłynęła do WIW telefonicznie w sobotę 15 lutego 2014 r. Po jej otrzymaniu, niezwłocznie poinformowano GLW o podejrzeniu i wystąpieniu ASF u dzików oraz o czynnościach podjętych w celu wykrycia i wykluczenia tej choroby (stosownie do art. 42 ust. 9 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt). Między innymi:

- 16 lutego 2014 r. GLW przekazano w formie elektronicznej informacji wstępnej o podejrzeniu ASF u dzika, z opisem działań podjętych od 3 do 15 lutego 2014 r. (zgłoszenie PLW w Sokółce przez mieszkańca wsi Grzybowszczyzna, gmina Szudziałowo przypadku padłego dzika – 3 lutego, odkucie z lodu zwłok dzika – 6 lutego, pobranie materiału do badania – 12 lutego, przekazanie zwłok dzika do utylizacji i przesłanie do laboratorium Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach¹⁶ próbek do badania – 13 lutego, rozpoczęcie dochodzenia epizootycznego w gospodarstwie zgłaszającym, który

¹⁰ Dz. U. z 2014 r. poz. 420. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem z 31 marca 2014 r.”

¹¹ Dz. Urz. UE L 50 z 20.02.2014.

¹² Dz. Urz. Woj. Podl., poz. 785.

¹³ Dz. Urz. Woj. Podl., poz. 786.

¹⁴ Dz. Urz. Woj. Podl., poz. 806.

¹⁵ Dz. U. poz. 247. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem z 26 lutego 2014 r.”

¹⁶ Zwany dalej: „PIW PIB w Puławach”.

posiadał pięć świń, zarządzenie blokady jego gospodarstwa ze względu na bezpośredni kontakt tej osoby z dzikiem, zarządzenie przeglądu gospodarstw w m. Grzybowski i okolicznych wsiach w strefie od 3 do 5 km – 15 lutego),

- 17 lutego 2014 r. 1) przekazano GLW w formie elektronicznej informację uzupełniającą o: zgłoszeniu przez Straż Graniczną kolejnego padłego dzika w miejscowości Ozierany Wielkie (gmina Krynki), przygotowywaniu do wysłania próbek tego dzika i próbek pięciu świń ze stada osoby, która poinformowała o padłym dziku w gminie Szudziałowo oraz aktywowaniu przez PWLW Wojewódzkiego Zespołu Kryzysowego, 2) przesłano GLW w formie elektronicznej raport o przypadku choroby zakaźnej zwierząt u zwierząt dzikich, podlegającej notyfikacji w UE (tzw. ADSN), dotyczący wystąpienia ASF u dzika znalezionego w gminie Szudziałowo,
- 18 lutego 2014 r. przesłano GLW w formie elektronicznej informację uzupełniającą o działaniach podjętych w dniu poprzednim, w tym o: otrzymaniu z laboratorium Państwowego Instytutu Weterynarii Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach („PIW PIB w Puławach”) potwierdzenia obecności wirusa ASF u padłego dzika znalezionego w gminie Szudziałowo, przesłaniu raportu ADSN oraz o działaniach podjętych 18 lutego: wydaniu przez PLW w Sokółce rozporządzenia nr 1/2014 w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń na terenie gminy Szudziałowo oraz miasta i gminy Krynki, otrzymaniu z PIW PIB w Puławach potwierdzenia obecności wirusa ASF u dzika znalezionego w gminie Krynki.
(dowód: akta kontroli str. 169-175, 176-208)

Ponadto, PWLW podejmował działania w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się wirusa ASF, w tym m.in.:

- 21 lutego 2014 r. przekazał PLW w Augustowie, Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Hajnówce, Sejnach, Siemiatyczach i Sokółce zalecenie GLW, dotyczące przeprowadzenia spisu zwierząt w gospodarstwach wraz z przeprowadzeniem badania klinicznego świń. W wyniku przeprowadzonego spisu ustalono, że na obszarze objętym ograniczeniami i obszarze ochronnym określonym w rozporządzeniu z 26 lutego 2014 r. (powiaty augustowski, białostocki, bielski, hajnowski, sejneński, siemiatycki i sokólski) było 16.950 stad, w tym 12.640 pustych i 4.310 pełnych, w których utrzymywano 110.387 świń (54.968 tuczników, 44.395 świń poniżej 12 tygodnia, 10.814 loch i 209 knurów). Dane uzyskane w wyniku spisu różniły się od wcześniejszych danych WIW i danych otrzymanych z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa („ARiMR”):
 - według danych WIW uzyskanych w 2013 roku w ramach realizacji programu zwalczania i monitorowania choroby Aujeszkiego, na terenie ww. siedmiu powiatów (dane z gmin Płaska, Lipsk i Sztabin w powiecie augustowskim oraz Czarna Białostocka, Supraśl, Michałwo i Gródek w powiecie białostockim) było 3.505 stad i 117.452 świń (59.137 tuczników, 46.708 świń poniżej 12 tygodnia, 11.386 loch i 221 knurów),
 - według danych ARiMR, 1 lutego 2014 r. na ww. terenie było 4.580 stad i 133.684 świnię.
(dowód: akta kontroli str. 209-218)

Pismem z 23 kwietnia 2014 r. PWLW przekazał ARiMR informacje o różnicach w liczbie stad i świń na terenie obszaru objętego ograniczeniami (powiaty Augustów, Białystok, Sejny i Sokółka), stwierdzonych w wyniku weryfikacji danych. Według danych Inspekcji Weterynaryjnej było bowiem 2.140 stad i 36.584 świń, a według ARiMR – 2.198 stad i 43.414 świń. W załączeniu przekazano płytę CD z danymi dotyczącymi poszczególnych gospodarstw, które obejmowały: imię i nazwisko oraz adres posiadacza, numer siedziby stada (jeśli posiadał), ogólną liczbę świń w gospodarstwie, w tym liczbę loch, knurów, tuczników i świń poniżej 12 tygodnia. Nie porównywano danych i nie przekazano ARiMR protokołów z kontroli pogłowia trzody chlewnej przeprowadzonych w trzech pozostałych powiatach (bielskim, hajnowskim i siemiatyckim), co szerzej przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”.
(dowód: akta kontroli str. 219-231,490)

- 4 marca 2014 r. przesłał PLW w Augustowie, Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Hajnówce, Sejnach, Siemiatyczach i Sokółce zalecenie GLW, dotyczące przesyłania (w wersji elektronicznej) od dnia następnego raportów dobowych o podejmowanych czynnościach na obszarach objętych ograniczeniami, w których należało ujmować w szczególności zagadnienia: związane z perlustracją gospodarstw zaleconą 21 lutego 2014 r., ilość wydanych

zgód (decyzji) na wykonywanie polowań i decyzji na przemieszczenie świń do gospodarstw i rzeźni poza obszar objęty ograniczeniami oraz na tym obszarze (dane narastająco), zgłoszone do PLW przypadki padłych dzików oraz podjęte w związku z tym działania, ewentualne spotkania i ustalenia z innymi organami, instytucjami, podmiotami w związku z zagrożeniem ASF. Analiza wykazała, że od 5 marca do 14 kwietnia 2014 r. raporty były przekazywane raz dziennie, a od 15 kwietnia 2014 r. – zgodnie z zaleceniem GLW – raz w tygodniu.

(dowód: akta kontroli str. 232-245)

- 12 marca 2014 r. przesłał PLW w Augustowie, Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Hajnówce, Sejnach, Siemiatyczach i Sokółce zalecenie GLW, dotyczące przesyłania tygodniowych raportów o wydawanych przez PLW zgodach na dokonywanie polowań na zwierzęta łowne w obszarach objętych ograniczeniami, w związku z wystąpieniem ASF (pierwszy raport należało przesłać 17 marca 2014 r., a następne w każdy poniedziałek). Raporty były od 17 marca 2014 r. przesyłane w ustalonych terminach. (dowód: akta kontroli str. 246-266)
- 14 kwietnia 2014 r. przekazał wszystkim PLW zalecenie GLW, dotyczące przesyłania od 16 kwietnia, w cyklu dwutygodniowym, danych o badaniach w kierunku ASF (zwiększenie częstotliwości przesyłania danych w stosunku do zalecenia z lutego 2014 roku, o którym napisano w pkt 1.3 wystąpienia). Pierwszy raport PWLW przesłał terminowo (16 kwietnia 2014 r.), a następne były wysyłane w cyklach dwutygodniowych. (dowód: akta kontroli str. 267-279)
- 17 kwietnia 2014 r. przesłał wszystkim PLW do wiadomości i wykorzystania służbowego „Procedurę pobierania i przesyłania próbek do laboratoryjnych badań diagnostycznych w kierunku afrykańskiego pomoru świń”, opracowaną przez PIW PIB w Puławach. (dowód: akta kontroli str. 280-291)
- 29 kwietnia 2014 r. przekazał PLW w Augustowie, Białymstoku, Sejnach i Sokółce zalecenie GLW, dotyczące przesyłania w każdy poniedziałek raportu tygodniowego z badań laboratoryjnych w kierunku ASF i świń przemieszczonych poza obszar objęty ograniczeniami, według stanu na piątek za poprzedni tydzień (dane należało podawać narastająco od 31 marca 2014 r.). Pierwszy raport został przesłany GLW w ustalonym terminie, a kolejne z częstotliwością tygodniową. (dowód: akta kontroli str. 292-300)
- 16 maja 2014 r. przesłał PLW w Sokółce pismo GLW podtrzymujące jego stanowisko (przedstawione 3 marca 2014 r.), że w powiecie sokólskim, ze względu na wystąpienie ASF, należało do końca kwietnia zastosować okres „ciszy” bez polowań, z wyjątkiem obszarów w których gęstość populacji dzika przekraczała 2 sztuki na km². W dniu 1 lipca 2014 r. PWLW przesłał wszystkim PLW pismo GLW z opinią „członków Grupy Ekspertów ds. ASF”, według której „w obecnej sytuacji epizootycznej jest niekorzystnym utrzymywanie strefy „ciszy” w razie stwierdzenia kolejnych przypadków ASF u dzików”. W piśmie tym zaznaczono, że „kontynuacja odstrzałów indywidualnych korzystnie wpłynie na utrzymywanie liczebności dzików na stałym poziomie, umożliwi pozyskanie materiału do badań laboratoryjnych w kierunku ASF i bieżący monitoring sytuacji epizootycznej oraz ewentualne wczesne wykrycie zakażonych osobników”. (dowód: akta kontroli str. 301-305)
- 29 maja 2014 r. przesłał PLW w Augustowie, Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Hajnówce, Mońkach, Sejnach, Siemiatyczach i Sokółce zalecenie GLW, dotyczące przeprowadzenia na obszarze objętym ograniczeniami kontroli gospodarstw trzody chlewnej przy wykorzystaniu „Listy kontrolnej SPIWET”, w ramach realizacji „Polskiego planu środków podjętych w celu zwalczania afrykańskiego pomoru świń u dzików na obszarach objętych ograniczeniami i ochronnym opracowanym na podstawie art. 16 dyrektywy Rady 2002/60/WE” (zwany dalej „Polskim planem zwalczania ASF”). PWLW w piśmie skierowanym do PLW zazaczył, że kontrole należało rozpocząć „w możliwie najkrótszym terminie”, a rekomendowany termin ich rozpoczęcia ustalił na 2 czerwca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 306-310)

Wraz ze skierowaniem ww. zalecenia, GLW poinformował, że sprawozdania z przeprowadzonych kontroli będą zbierane w systemie miesięcznym na druku, który WIW miał otrzymać „w terminie późniejszym” (wzór sprawozdania wpłynął do WIW 7 sierpnia 2014 r.). Sprawozdanie z wyników tych kontroli zostało GLW przesłane w ustalonym terminie (27 sierpnia 2014 r.). Poinformowano w nim, że PLW w Augustowie skontrolował 296 z 309 gospodarstw, PLW w Białymstoku 36 ze 171, PLW w Sejnach cztery z 333, a PLW w Sokółce

191 z 1.381. W dniu 7 października 2014 r. PWLW otrzymał od GLW zalecenie dotyczące pilnego kontynuowania kontroli w gospodarstwach trzody chlewnej i 23 października 2014 r. na spotkaniu z PLW uzgodniono, że do końca br. kontroli zostaną poddane wszystkie gospodarstwa utrzymujące trzodę chlewną na obszarze objętym ograniczeniami (problematykę tę przedstawiono też w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”).
(dowód: akta kontroli str. 311-326,569)

- 3 lipca 2014 r. przesłał PLW w Augustowie, Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Hajnówce, Mońkach, Sejnach, Siemiatyczach i Sokółce otrzymane od GLW zalecenia audytorów Biura ds. Żywności i Weterynarii („FVO”), przekazane na spotkaniu zamykającym misję, która odbyła się w Polsce w dniach 9-13 czerwca br., w związku z wystąpieniem przypadków ASF u dzików. PWLW zobowiązał PLW do poinformowania na piśmie (do 14 lipca 2014 r.) o wynikach przeprowadzonej analizy dotyczącej liczby wyznaczonych lekarzy weterynarii i o sposobie realizacji i wdrożenia zaleceń. Informacje od wszystkich PLW wpłynęły terminowo.

Pismem z 30 października 2014 r. PWLW został przez GLW zobligowany do złożenia wyjaśnień dotyczących ustaleń audytorów FVO, które przesłał w ustalonym terminie (5 listopada 2014 r.).
(dowód: akta kontroli str. 327-380)

- 25 lipca 2014 r. przekazał wszystkim PLW zalecenie GLW, dotyczące wzmocnienia kampanii informacyjnej wśród posiadaczy świń, leśników i myśliwych, w szczególności poprzez rozdysponowanie ulotek informacyjnych na temat pierwszych objawów choroby, przypomnienie o obowiązku zgłaszania nagłych upadków świń do organów Inspekcji Weterynaryjnej i o przysługujących odszkodowaniach w przypadku wystąpienia choroby oraz o prowadzeniu działań z nakazu Inspekcji Weterynaryjnej. W dniu 30 lipca 2014 r. PWLW przesłał związkom łowieckim, czterem parkom narodowym z terenu województwa podlaskiego, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, Północno-Wschodniej Izbie Lekarsko-Weterynaryjnej, Podlaskiej Izbie Rolniczej, Polskiemu Związkowi Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej „Polsus”, Podlaskiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego w Szepietowie, Agencji Rynku Rolnego Oddział w Białymstoku i ARiMR pismo z informacjami na temat ASF, a od 1 do 8 sierpnia 2014 r. przekazał PLW ulotki informacyjne w celu ich przekazania hodowcom trzody chlewnej, myśliwym i leśnikom (PLW odebrali od 350 do 2.000 ulotek).

(dowód: akta kontroli str. 381-397)

- 13 sierpnia 2014 r. przekazał wszystkim PLW zalecenie GLW, dotyczące bezwzględnego egzekwowania od posiadaczy świń przestrzegania zasad bioasekuracji zawartych w rozporządzeniu z 31 marca 2014 r., a w przypadku niestosowania się do tych wymogów, informowania organów ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa przez właściciela takiego gospodarstwa.

(dowód: akta kontroli str. 398-399)

Odnosząc się do kwestii sprawdzania realizacji ww. zalecenia przez PLW, PWLW wyjaśnił, że:

- zagadnienia związane z bioasekuracją były akcentowane w ramach omawiania problematyki związanej z ASF na naradach roboczych z PLW w 2014 roku,
- w związku z powyższym, urzędowi lekarze weterynarii w trakcie różnych kontroli w siedzibach stad świń zwracają uwagę na przestrzeganie zasad wynikających z przepisów rozporządzenia z 31 marca 2014 r. oraz przekazują wszelkie informacje dotyczące obowiązujących zasad bioasekuracji właścicielom i posiadaczom zwierząt,
- bioasekuracja gospodarstw była także przedmiotem kontroli w ramach perlustracji gospodarstw, w związku z występowaniem przypadków i ognisk ASF, na ustanawianych w związku z tym obszarach nadzoru,
- PWLW nie otrzymywał od PLW informacji o występowaniu naruszeń w tym zakresie,
- PLW z obszaru objętego ograniczeniami, pismem z 24 października 2014 r., zostali zobowiązani do przeprowadzenia kontroli wszystkich gospodarstw na obszarze objętym ograniczeniami w oparciu o listę kontrolną SPIWET, w ramach realizacji Polskiego planu zwalczania ASF. Kontrole te zostaną zrealizowane do końca 2014 roku,
- będący w fazie projektu Program bioasekuracji, po jego wprowadzeniu drogą rozporządzenia powszechnie obowiązującego, w którym zostaną określone wymagania,

które muszą spełniać gospodarstwa utrzymujące świnie, sposób i tryb realizacji tych wymogów oraz sankcje karne, pozwoleń w sposób jednoznaczny i systemowy rozwiązać kwestię bioasekuracji w gospodarstwach na terenie obszaru objętego ograniczeniami w ramach Polskiego planu zwalczania ASF. (dowód: akta kontroli str. 8-11)

- 28 października 2014 r. przesłał PLW w Białymstoku, Hajnówce i Sokółce wniosek GLW o udzielenie informacji na temat aktualnego stanu realizacji działań wynikających z pkt 3.2.4 Programu na 2014 rok, tj. na obszarze o promieniu 10 km wokół przypadków ASF u dzików. Wymagane dane w formie tabelarycznej zostały terminowo przesłane GLW (6 listopada 2014 r.). (dowód: akta kontroli str. 400-405)

Analiza 17 raportów ADNS¹⁷ związanych z wystąpieniem ASF, przekazanych GLW do 30 października 2014 r. wykazała, że informacje o stwierdzeniu wirusa ASF u dzików i świń były przez WIW przekazywane w dniu lub w dniu następnym po otrzymaniu z PIW PIB w Puławach sprawozdań z wynikami tych badań. (dowód: akta kontroli str. 188-189, 406-459)

2.2. Projekt rozporządzenia PLW w Sokółce był konsultowany (18 lutego 2014 r.) w WIW przez inspektorów Zespołu ds. zdrowia i ochrony zwierząt oraz z-cę PWLW. Tego samego dnia projekt rozporządzenia został przekazany Podlaskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu (do opinii radców prawnych). Podpisane przez PLW w Sokółce rozporządzenie zostało przekazane do publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego. (dowód: akta kontroli str. 161-167)

2.3. Do 30 września 2014 r. analiza i ocena sytuacji epizootycznej na obszarze województwa podlaskiego – jak wyjaśnił PWLW – była prowadzona na bieżąco, każdego dnia w zależności od aktualnej sytuacji epizootycznej. Efekty tej analizy były przesyłane GLW oraz prezentowane m.in. na posiedzeniach Wojewódzkiego Zespołu Kryzysowego przy Wojewodzie Podlaskim, Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Wsi, Zespołu Doradczego ds. ASF i Zarządu Podlaskiej Izby Rolniczej. W wyjaśnieniach PWLW podał niektóre wnioski wynikające z bieżącej analizy i oceny sytuacji epizootycznej:

1. W związku z reagowaniem na etapie zagrożenia oraz zwalczania ASF, dotychczas notowane przypadki choroby zlokalizowane są tylko w obszarze objętym ograniczeniami. Poza dwoma przypadkami choroby u świń, nie nastąpiło przeniesienie tej choroby na obszary poza wyznaczone strefy nadzoru ASF.
2. W związku z drobnotowarową formą utrzymywania świń w obszarach przygranicznych i trudnościami w egzekwowaniu zasad bioasekuracji, szczególnie w małych stadach świń, wskazane jest wprowadzenie na obszarze objętym ograniczeniami Programu bioasekuracji w formie aktu prawa powszechnie obowiązującego na określonym obszarze. Celem byłoby zwiększenie poziomu bioasekuracji w gospodarstwach, a w przypadku gdyby to było niemożliwe, nakaz zabicia lub poddania ubojowi świń oraz zakaz ich wprowadzania do gospodarstw przez okres trwania Programu.
3. Na etapie zwalczania ASF u świń występuje problem z finansowaniem niektórych zadań na obszarach zapowietrzonych i zagrożonych, ustanowionych zgodnie z przepisami prawa w drodze rozporządzeń PLW lub wojewody, np. wydatków na zakup i obsługę mat dezynfekcyjnych na granicach obszarów lub innych miejscach określonych w rozporządzeniach ww. organów, które to wydatki nie są wymienione w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2014 r. w sprawie rodzajów wydatków ponoszonych przez inspektoraty weterynarii¹⁸, natomiast zapisy w Planie gotowości, jak też w art. 54 ust. 4 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. są niejednoznaczne.
4. Na etapie zwalczania choroby, wobec dużej liczby zadań oraz mnogości czynności administracyjnych i organizacyjnych, wystąpiły problemy z realizacją zadań, wynikające z braków kadrowych. (dowód: akta kontroli str. 161-167)

W związku z problemami kadrowymi, PWLW występował w 2014 roku do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Wojewody Podlaskiego i GLW, o zwiększenie zatrudnienia w PIW w Augustowie, Białymstoku, Hajnówce, Sejnach i Sokółce (łącznie o pięć etatów) i przyznanie na ten cel środków

¹⁷ Raport Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii o przypadku choroby zakaźnej zwierząt u zwierząt dzikich, podlegający notyfikacji w Unii Europejskiej

¹⁸ Dz. U. z 2014 r., poz. 1029.

finansowych. Wnioski w tej sprawie, skierowane 21 maja oraz 4 i 24 czerwca 2014 r., zostały rozpatrzone odmownie. (dowód: akta kontroli str. 460-489)

2.4. W związku ze stwierdzeniem przypadków ASF u dzików w powiecie sokólskim, 20 lutego 2014 r. PWLW przesłał Wojewodzie Podlaskiemu projekt rozporządzenia w sprawie zarządzenia środków w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń. Projekt ten został uzgodniony z GLW i objął swym zasięgiem dziewięć powiatów oraz miasta Białystok i Suwałki. W projekcie rozporządzenia nr 2/2014 Wojewody Podlaskiego obszar zagrożenia został określony zgodnie z dyspozycją i w uzgodnieniu GLW, w związku z decyzją wykonawczą Komisji Nr 2014/100/UE z dnia 18 lutego 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 157-164)

2.5. PWLW wystąpił (27 lutego 2014 r.) do Wojewody Podlaskiego o uchylenie rozporządzenia nr 2/2014 uzasadniając, że ukazało się rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lutego 2014 r., którym wprowadzono środki prawne z zakresu zwalczania ASF na obszarach wymienionych w decyzji wykonawczej Komisji 2014/100/UE z dnia 18 lutego 2014 r. i uchylenie rozporządzenia Wojewody jest zasadne ze względu na pokrywanie się z przepisami rozporządzenia Ministra. Rozporządzeniem nr 3/2014 z 27 lutego 2014 r. Wojewoda Podlaski uchylił własne rozporządzenia nr 2/2014. (dowód: akta kontroli str. 630-631)

2.6. PWLW nie uczestniczył w określaniu obszaru objętego ograniczeniami, wyznaczonego w rozporządzeniu z dnia 26 lutego 2014 r. oraz obszaru objętego ograniczeniami i obszaru ochronnego, wyznaczonego rozporządzeniem z 31 marca 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 161-167)

2.7. Od stycznia do września 2014 roku na obszarze objętym ograniczeniami i obszarze ochronnym badaniami laboratoryjnymi objęto odpowiednio 1.018 i 27 gospodarstw (łącznie 1.045), w których wykonano kolejno 14.525 i 35 badań (łącznie 14.560). Koszty badania prób pobranych od świń wyniosły odpowiednio 2.741,1 tys. zł i 7,5 tys. zł (łącznie 2.748,6 tys. zł), a koszty utylizacji świń padłych i poddanych ubojowi (zabitych) 92,2 tys. zł (tylko na obszarze objętym ograniczeniami). Ponadto badaniom poddano próby pobrane od odpowiednio 1.968 i 1.523 padłych i odstrzelonych dzików (łącznie 3.491), z których 34 wykazały wynik pozytywny. Koszty przeprowadzonych badań prób pobranych od dzików wyniosły odpowiednio 437,8 tys. zł i 352,8 tys. zł (łącznie 790,6 tys. zł), a koszty utylizacji tusz dzików, u których stwierdzono wirusa ASF – 4,4 tys. zł (tylko na obszarze objętym ograniczeniami). (dowód: akta kontroli str.491-493)

Zgodnie z zaleceniem GLW z marca 2012 r., przekazany PLW, wszystkie próbki pobrane do badań w kierunku ASF należało niezwłocznie przesyłać do Laboratoriów PIW PIB w Puławach.

(dowód: akta kontroli str. 5-7)

2.8. Informację o zarażeniu świń wirusem ASF, PWLW otrzymał od PLW w Białymstoku 23 lipca 2014 r. i w tym dniu wpłynęły z PIW PIB w Puławach wyniki badania próbek pobranych od świń w gospodarstwie w miejscowości Zielona (gmina Gródek). Po powzięciu tych informacji, PWLW tego samego dnia zawiadomił GLW o przyczynach i okolicznościach stwierdzenia ASF u świń, przeprowadzeniu dochodzenia epizootycznego oraz o podjętych działaniach w celu likwidacji świń. Zawiadomienie o drugim przypadku ASF u świń (w odległości ok. 13 km od pierwszego ogniska) PWLW otrzymał od PLW w Białymstoku 8 sierpnia 2014 r. i w tym dniu wpłynęły z PIW PIB w Puławach wyniki badań próbek pobranych od świń w gospodarstwie w miejscowości Józefowo (gmina Gródek). Po powzięciu tych informacji, PWLW tego samego dnia zawiadomił GLW o przyczynach i okolicznościach stwierdzenia ASF u świń, przeprowadzeniu dochodzenia epizootycznego oraz o podjętych działaniach w celu likwidacji świń. W obu przypadkach wykrycia ASF u świń, PLW przeprowadzili dochodzenie epizootyczne, w którym badano możliwe drogi przeniesienia wirusa na świnię. W wyniku tych dochodzeń ustalono, że:

- bliskie położenie gospodarstw „w sąsiedztwie kompleksów leśnych, informacje uzyskane od właścicieli stad o występowaniu dzików w okolicy oraz przebywanie domowników w obszarach występowania dzików, w tym w okręgach zapowietrzonym i zagrożonym wyznaczonych na podstawie uzyskania dodatnich wyników w kierunku ASF prób pobranych od padłych w tym rejonie dzików, nasuwało podejrzenie przeniesienia choroby przez ludzi. Mając na uwadze niski poziom bioasekuracji tych gospodarstw źródłem zakażenia był prawdopodobnie wirus występujący w środowisku”,

- drugie ognisko choroby nie miało związku epizootycznego z pierwszym ogniskiem. Oba znajdowały się w obszarze objętym ograniczeniami, w którym stwierdzono wirusa ASF u padłych dzików, położone były w pobliżu kompleksów leśnych, w związku z czym zagrożenie przeniesienia choroby na świnie w obu przypadkach było zbliżone.

(dowód: akta kontroli str. 494-556)

W związku z likwidacją świń w ogniskach ASF, PWLW – na wnioski PLW w Białymstoku – przyznał 70 hodowcom 287 świń ubitych, z nakazu PLW w Białymstoku, nagrody w łącznej wysokości 98,2 tys. zł, przy czym wysokość nagród wynosiła od 50% do 80% wartości rynkowej świń, ustalonej przez rzeczoznawców. I tak:

- siedmiu hodowcom przyznano nagrody w wysokości 50% wartości rynkowej, ze względu na naruszenie obowiązków rejestracyjnych i posiadanie małego stada (od dwóch do czterech świń),
- siedmiu hodowcom przyznano nagrody w wysokości 60% wartości rynkowej, ze względu na naruszenie obowiązków rejestracyjnych i posiadanie większego stada (powyżej pięciu świń),
- 10 hodowcom przyznano nagrody w wysokości 70% wartości rynkowej, ze względu na naruszenie obowiązku zgłaszania przemieszczeń przez posiadaczy dużych stad,
- 46 hodowcom przyznano nagrody w wysokości 80% wartości rynkowej, ze względu na naruszenie obowiązku zgłaszania przemieszczeń przez posiadaczy małych stad.

(dowód: akta kontroli str. 557-565)

2.9. PWLW na bieżąco przekazywał GLW informacje o obszarach ustanowionych w związku ze zwalczaniem ASF. PWLW nie posiadał informacji, czy GLW przekazał właściwym organom państw członkowskich UE lub państw trzecich ww. informacje, w celu podjęcia współpracy przy zwalczaniu ASF.

(dowód: akta kontroli str. 566)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. PWLW do końca września 2014 roku nie wyegzekwował od PLW w Białymstoku, Sejnach i Sokółce przeprowadzenia perlustracji we wszystkich gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, zaleconej przez GLW 29 maja 2014 r. PLW w Białymstoku przeprowadził ją bowiem tylko w 36 ze 171 gospodarstw, PLW w Sejnach w czterech z 333, a PLW w Sokółce w 191 z 1.381.

(dowód: akta kontroli str. 311-326)

PWLW, wyjaśniając przyczyny nieprzeprowadzenia kontroli we wszystkich gospodarstwach trzody chlewnej podał, że po otrzymaniu dyspozycji od GLW w sprawie przeprowadzenia tych kontroli powstała w WIW wątpliwość, związana z realizacją tego zadania i wydatkowania środków finansowych na podstawie projektu Polskiego planu zwalczania ASF, wysłanego do Komisji Europejskiej celem zatwierdzenia. Dodał, że po zatwierdzeniu tego Planu (decyzją wykonawczą Komisji nr 2014/442/UE z dnia 7 lipca 2014 r.) „nie dysponowaliśmy zatwierdzoną wersją Planu”. W wyjaśnieniu PWLW zaznaczył także, że 7 października 2014 r. WIW otrzymał pismo GLW, polecające kontynuowanie wdrażania środków wskazanych w Polskim planie zwalczania ASF i na spotkaniu zorganizowanym 23 października 2014 r. z PLW uzgodniono, że do końca br. kontroli zostaną poddane wszystkie gospodarstwa utrzymujące trzodę chlewną na obszarze objętym ograniczeniami.

(dowód: akta kontroli str. 567-572)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że GLW zobowiązał do przeprowadzenia kontroli w ramach Polskiego Planu zwalczania ASF z zastosowaniem List kontrolnych SPIWET. W myśl art. 19b ust. 2 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, powiatowy i wojewódzki lekarz weterynarii przeprowadzają kontrole doraźne na polecenie GLW, w zakresie przez niego określonym.

(dowód: akta kontroli str. 311-317)

2. WIW nieprawidłowo realizował obowiązki określone w § 2 ust. 1 pkt. 3–5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2010 r. w sprawie wykonywania nadzoru w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt, współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz podmiotów prowadzących rejestry

koniowatych, a także dokonywania zmian w rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych, rejestrach koniowatych i centralnej bazie danych koniowatych¹⁹, gdyż:

- nie dokonano porównania danych o liczbie stad i świń w poszczególnych gospodarstwach, uzyskanych podczas kontroli przeprowadzonych przez PLW w Bielsku Podlaskim, Hajnówce i Siemiatyczach,
- nie przesłano ARiMR danych z tych kontroli lub protokołów z przeprowadzonych czynności kontrolnych. (dowód: akta kontroli str. 219-231)

PWLW wyjaśnił, że nie otrzymywał informacji o niezgodnościach związanych z prowadzonym spisem na terenie tych powiatów. Luty i marzec br. był to okres intensywnych działań w zakresie przeglądów gospodarstw, po stwierdzeniu przypadku ASF u dzików. Dlatego też na tym etapie działań, ARiMR nie była informowana przez WIW o ewentualnych niezgodnościach. (dowód: akta kontroli str. 8-11)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że w ramach nadzoru nad identyfikacją i rejestracją zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej – na podstawie w § 2 ust. 1 pkt. 3-5 rozporządzenia z dnia 18 marca 2010 r. – są zobowiązane do: porównywania uzyskanych w wyniku kontroli danych dotyczących m.in. liczby świń w stadach, z danymi zgromadzonymi w Systemie Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt („SIRZ”), a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości do przesyłania ARiMR wniosków o dokonanie korekt lub uzupełnień danych w tym systemie lub protokołów z wykonanych czynności kontrolnych. Obowiązek ten dotyczy nie tylko kontroli siedzib i stad (tzw. kontroli zgodności), lecz także innych prowadzonych w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania PWLW w badanym obszarze.

3. Nadzór i kontrola nad działaniami PIW

Opis stanu faktycznego

3.1. W ramach realizacji obowiązków związanych z nadzorem nad PIW, do 30 września 2014 r. WIW przeprowadził 57 kontroli planowych i doraźnych zadań wykonywanych przez PLW, w tym:

1. Pięć kontroli dotyczących realizacji przez PLW wymogów określonych w rozporządzeniach Wojewody Podlaskiego i Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zastrzeżeń nie było do działalności PLW w Sokółce po przeprowadzonej 24 lutego 2014 r. kontroli prawidłowości prowadzenia dokumentacji związanej ze stwierdzeniem dwóch przypadków ASF u dzików. Uchybienia wykazano natomiast w działalności:
 - PLW w Białymstoku, po kontrolach przeprowadzonych 28 lipca oraz 5 i 6 sierpnia 2014 r., które wykazały na obszarach zapowietrzonym (miejscowość Wiejki) i zagrożonym (miejscowości Podozierany, Szymki, Zaleszczany) m.in.: brak mat na wjeździe do gospodarstw, niewyznaczenie dróg objazdowych, niezamknięcie dróg na granicy obszaru, brak odpowiednich środków dezynfekcyjnych i sprzętu do dezynfekcji na granicy obszarów,
 - PLW w Sokółce, po kontroli przeprowadzonej 13 sierpnia 2014 r., które wykazały na obszarze zagrożonym (miejscowości Ciumicze i Kundzicze) m.in.: brak mat na wjeździe do gospodarstw, niewyznaczenie dróg objazdowych, niezamknięcie dróg na granicy obszaru, brak odpowiednich środków dezynfekcyjnych i sprzętu do dezynfekcji na granicy obszarów. (dowód: akta kontroli str. 620-629)
2. Trzy kontrole prawidłowości wydawania przez PLW zezwoleń na przemieszczenie świń i świadectw zdrowia zwierząt planowanych do przemieszczenia. Zastrzeżeń nie było do działalności PLW w Bielsku Podlaskim po kontroli przeprowadzonej 12 maja 2014 r. Uchybienia stwierdzono zaś w działalności PLW w Łomży i Sejnach, o czym także napisano w pkt 3.3 wystąpienia. (dowód: akta kontroli str. 606-619)
3. Dwie kontrole dotyczące sprawowania przez PLW nadzoru nad skupem świń. Zastrzeżenia zgłoszono w obu kontrolach, w tym:

¹⁹ Dz. U. z 2010 r. Nr 64, poz. 400 ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem z 18 marca 2010 r.”

- PLW w Sejnach zobowiązano do wzmożenia nadzoru nad bioasekuracją w miejscach grupowania zwierząt (w odpowiedzi z 10 czerwca 2014 r. poinformowano o realizacji zalecenia),
- PLW w Sokółce zobowiązano do wzmożenia nadzoru nad: 1/ warunkami skupu świń w miejscach grupowania zwierząt przed przemieszczeniem poza obszar objęty ograniczeniami, 2/ bioasekuracją w miejscach grupowania zwierząt, 3/ urzędowymi lekarzami weterynarii w zakresie poprawności sporządzania świadectw zdrowia dla świń przemieszczanych do rzeźni, 4/ urzędowymi lekarzami weterynarii w zakresie postępowania przy zatwierdzaniu przewoźników oraz środków transportu drogowego, wykorzystywanych do przewozu zwierząt. W odpowiedzi z 25 czerwca 2014 r., PLW poinformował o przeszkoleniu urzędowych lekarzy weterynarii w zakresie wymagań weterynaryjnych, o przypomnieniu i omówieniu zasad bioasekuracji w miejscach grupowania zwierząt i w gospodarstwach utrzymujących świnię, o bieżącym sprawdzaniu świadectw zdrowia dla świń oraz o bieżącej weryfikacji (w formie elektronicznej) informacji dotyczących świń wywożonych poza obszar objęty ograniczeniami. (dowód: akta kontroli str. 586-607)

3.2. Według stanu na 30 września 2014 r. sprawami związanymi z ASF zajmowało się w WIW sześciu (z 36) jego pracowników, w tym trzy bieżącymi zagadnieniami (m.in. przygotowaniem i przesyłaniem GLW raportów i sprawozdań), a trzy kontrolami w PIW, które zostały omówione w pkt 3.1 wystąpienia. (dowód: akta kontroli str. 581)

3.3. Od stycznia do września 2014 roku WIW przeprowadził trzy kontrole doraźne dotyczące nadzoru PLW nad ubojem świń przewiezionych z rejonów objętych ograniczeniami (zakres kontroli dotyczył m.in. wydawania pozwoleń na przemieszczenie świń i świadectw zdrowia). Zastrzeżeń nie było w trakcie kontroli PIW w Bielsku Podlaskim. Uchybienia lub nieprawidłowości stwierdzono podczas kontroli przeprowadzonej 8 maja 2014 r. w PIW w Łomży i 13 maja 2014 r. w PIW w Sejnach. W obu przypadkach PLW poinformowali o działaniach podjętych w celu realizacji wskazanych uchybień. (dowód: akta kontroli str. 606-619)

*Ustalone
nieprawidłowości*

Ocena częściowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania PWLW w badanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁰, wnosi o:

1. Egzekwowanie od PLW niezwłocznego przeprowadzania kontroli doraźnych, zaleconych przez GLW.
2. Porównywanie danych o liczbie świń utrzymywanych w gospodarstwach ustalonych w trakcie przeprowadzonych przez PLW kontroli z danymi zamieszczonymi w SIRZ, a w przypadku ich niezgodności – przesyłanie ARiMR wniosków o dokonanie korekt i protokołów z wykonanych czynności kontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Weterynaryjnego, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

²⁰ Dz. U. z 2012 r. poz. 82 ze zm.

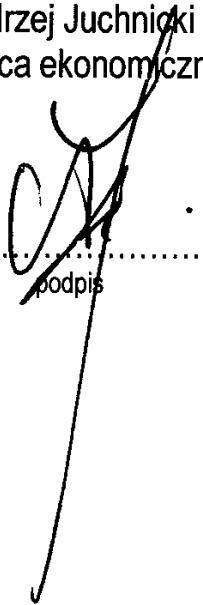
*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków*

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

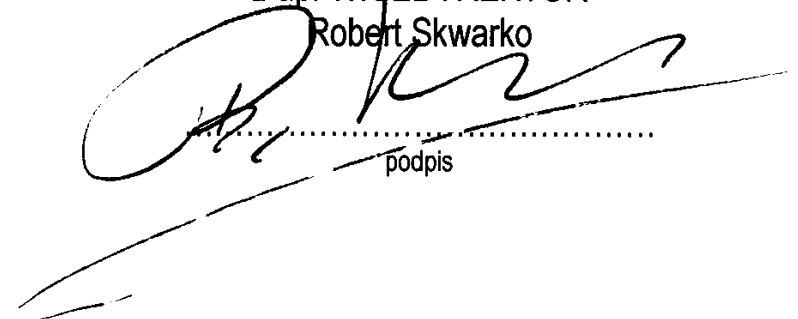
Białystok, dnia 19 grudnia 2014 r.

Kontroler
Andrzej Juchnicki
doradca ekonomiczny

.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Robert Skwarko

.....
podpis

